

Slovo k povzbuzení na neděli 26. července 2020, na 17. neděli v mezidobí...
Biblická čtení: 1Král 3,5.7-12; Ž 119; Řím 8,28-30; Mt 13,44-52

Milé sestry, milí bratři,

v dnešním prvním čtení zazněla krásná prosba krále Šalamouna o dar moudrosti, která dovede rozeznat dobré a zlé, Boží od ne-Božího. V evangeliu jsme pokračovali – již třetí neděli za sebou – v četbě 13. kapitoly Matoušova sepsání, kapitoly plné Kristových podobností, překrásných obrazů Božího (nebeského) království. Souvislost prvního a evangelijního čtení pak ukazuje, že moudrost spočívá v rozeznání pravého pokladu ukrytého v poli, v rozpoznání vzácné perly, v nechání se zatáhnout Boží sítí, protože to vše – nechání se uchvátit Pánem Ježíšem – je to největší dobro, které může člověka v životě potkat. Učí ho nejen rozeznávat dobré od zlého, nýbrž i dává sílu o dobro usilovat, dobro konat a zla se vyvarovat, zlo odmítat, proti němu bojovat.

Je určitě dobré a užitečné si toto stále připomínat. Nicméně zaměříme tentokrát svou pozornost na čtení druhé, na kratičký úryvek z Pavlova „velelistu“ Římanům. Pouhé tři verše a jaká dvě veliká a životně důležitá teologická témata před námi rozevírají!

První z nich je, «že těm, kteří milují Boha, všecko napomáhá k dobrému». Všechno znamená skutečně všechno: tedy vše, co člověka v životě potká a obklopí, všechny lidi kolem něj, vše, co člověk sám žije a jak jedná, dokonce i to, co pokazí. A to proto, že milovníci Boha ve všem – v dobrém i zlém, krásném i těžkém, radostném i bolestném, v sobě i v druhých lidech – dokáží vnímat a nacházet Boha, vnímat, že vše se děje s nějakým smyslem, že vše je příležitostí ke konání dobra, k obrácení či k přinášení oběti, že není místo a situace, kde by s námi Bůh, Pán Ježíš nebyl, a že není člověk, ve kterém by Bůh nepřebýval. Milující Boha dokáží jako prospívající k dobrému vnímat paradoxně i to, když se v životě něco pokazí, dokonce i hřích, protože právě slabost a hřích, jak vyznává týž Pavel, jsou „místy“, kde se může projevit Boží slitování a milosrdenství, situacemi, které díky lítosti a zkušenosti Božího odpuštění vedou k obrácení, k Bohu.

Podmínkou k tomu všemu je ale nepřestat nikdy a za žádných okolností Boha milovat. Jedině milování Boha je totiž to, co otevírá smysly duše pro vnímání Boha všude a ve všem, milování Boha je důvodem, proč člověk koná dobro i proč najde sílu k lítosti a k obrácení a nepropadne malomyslnosti po spáchaném hříchu. Proto je láska k Bohu celým srdcem, celou silou a celou duší prvním a největším přikázáním. Milování Boha, které je víc než pouhou emocí, víc než pouhým výkonem a jen poslušností, má být, má se stále více stávat základním vztahem lásky, nadšením, Božím „ohněm“ našeho života.

Milování Boha je prvním a nejkrásnějším úkolem člověka, je součástí, důvodem a cílem toho, čemu říkáme víra v Boha. Kdo Boha skutečně potká a pozná, nemůže si ho nezamilovat, nemůže zůstat neuchvácen jeho láskou. Skutečné milování Boha pak nevyklučuje, ale naopak zahrnuje milování člověka i Bohem stvořeného světa, protože v lidech i ve všem dobrém světě je přítomen týž Bůh. Skutečné milování Boha vede ke konání dobra, a pokud se člověk dopustí zla, hříchu, vede ke skutečné lítosti, ke snaze o nápravu spáchaného, k polepšení.

Milování Boha je tak něco, oč bychom měli jako o dar prosit, oč bychom se měli zvlášť snažit, co bychom jako drahocennou perlu měli zvlášť chránit. Jak? Třeba tím, že se budeme snažit s Bohem-Láskou trávit co nejvíce času, protože jedině v přítomnosti Boha naše láska k Bohu může trvat i růst. Od toho jsou Kristovy přítomnosti mezi námi: svátosti, bohoslužby, chvíle modlitby, Boží slovo, adorace, chvíle ztišení a samoty před Bohem a s ním. I od toho jsou skutky, jaké nám prikazuje evangelium, protože i v nich – v radosti z nich – je přítomen Bůh. Čím více budeme přítomni tam, kde víme, že je Bůh, o to více si budeme zvykat vnímat ho tam, kde bychom ho nečekali. A vše nám tak bude moci skutečně napomáhat k dobrému, neboť budeme snadněji rozumět, co se proč děje a jak nás to či ono volá k dobru, k oběti v prospěch druhých a světa, k následování Pána Ježíše, anebo k lítosti a obrácení.

Druhým velkým tématem je Boží vyvolení předem, Boží předurčení, predestinace: «Neboť ty, které si napřed vyhlédl, ty také předurčil... ty, které předurčil, ty také povolal, a ty, které povolal, také ospravedlnil, a ty, které ospravedlnil, také uvedl do slávy». To je jedno z největších a zároveň nejtajemnějších teologických témat vůbec, téma, které i v dějinách církve sehrálo svou nemalou roli: Jak to vlastně je, když jednomu víra dána je, a jinému, zdá se, dána není? Když jednoho startovní čára do života a předpoklady ke zdařilému a zbožnému životu se zdají být mnohem lepší než někoho jiného? A jak to vlastně vůbec může být, když víra a spása jsou nezaslouženými dary? Určil jedny Bůh ke spáse a jiné k zavržení? Zemřel Pán Ježíš za všechny, anebo jen za mnohé?

Dějiny katolické teologie daly na tyto otázky sice celou řadu nesmírně zajímavých a úctyhodných pokusů o odpověď, zvláště takových, které rozlišily Boží předurčení ke spáse všech lidí a Boží předzvědění o svobodném rozhodnutí člověka a tedy i o zavržení některých. Církev ale zatím nenašla na toto tajemství uspokojivou odpověď. A asi ani nemůže najít, skutečnost je taková, jaká je. Dokonce když teologické spory o predestinaci na přelomu 16. a 17. století vrcholily, papež zakázal oběma znesvářeným stranám – jezuitské zdůrazňující více úlohu lidské svobody a spolupráce s milostí a dominikánské více akcentující Boží tajemný úrdek – tu druhou považovat za heretickou: obojí důraz je možný a řešení tajemstvím.

A tato neřešitelnost je vlastně krásná...

Jednak je velmi dobré a nesmírně osvobozující si uvědomit a přijmout za své, že Bůh a jeho úradky nám prostě také zůstanou zahaleny, že pro nás zůstanou tajemstvím. Že ne na všechno Boží můžeme najít odpověď, že Božímu jednání a jeho záměrům prostě nikdy nemůžeme beze zbytku rozumět. Že nedokážeme posoudit, jak to vlastně s Boží spravedlností a Božím milosrdenstvím je. Že Bůh je prostě Bůh, před jehož majestátem se máme pokorně sklonit.

Podobné neřešitelné problémy totiž nejsou něčím, co by víru v Boha činilo nelegitimní. Právě naopak! Kdybychom mohli všemu porozumět, Bůh už by pro nás nebyl Bohem...

Druhou inspirací, kterou si z neřešitelnosti otázky, jak to s predestinací je, a z pokusů o její řešení můžeme odnést, je vědomí vděčnosti. Vděčnosti, že zrovna nám – bez našich zásluh – dar víry už na této zemi byl dán. Třeba proto, že bez něj bychom díky své slabosti nebyli schopni dojít spásy. Určitě proto, abychom se snažili o tento nesmírný dar podělit i s druhými. Dar víry je darem, kterého rozdělením se nejenže neubývá, ale dokonce může i přibývat.

I to vše můžeme chápat jako součást pravé moudrosti, té, o kterou – a o nic jiného – žádal Hospodina král Šalamoun, té, která rozpoznala poklad, perlu a pravou síť v následování Pána Ježíše, ve víře, že on je Boží Mesiáš, moudrosti, která rozpoznala, že víra a spása jsou darem.

Ale abychom zakončili tím nejdůležitějším – milováním Boha, zakončeme krásnou modlitbou Johna Donna, anglického básníka přelomu 16. a 17. století. Kéž by se stala naší každodenní...

Toužíš, má duše, Boha milovat
jak tebe on? Ztiš se, rozjímej skrytě,
vnímej ten pohled lásky, kterým zří tě
sám on, toužící chrámem svým tě zvat.

Neváhal Otec svého Syna dát
a stále dává jej. On pohostí tě,
vždyť dědic slávy jsi a boží dítě,
máš dostat vše, co on jen může dát.

Sláb, oloupený, zraněn velice,
odhodlán smrtí ztrátu vykoupit,
Syn slávy přišel k nám a na kříž vbit,
sejmul z nás pouta ďábla vetřelce.

Je dar, že nesem obraz Boží líce,
Bůh v lidském těle však, toť mnohem více!